

Stichting Buurtpastoraat Utrecht **Jaarverslag 2019**

Colofon

Jaarverslag 2019

Stichting Buurtpastoraat Utrecht
Boerhaaveplein 199
3552 CT Utrecht

E info@buurtpastoraat.nl
I www.buurtpastoraat.nl
Bankrekening NL78 RABO 0147 6825 09
Fiscaal nummer 8201.06.811.L.01

Bestuur

De heer drs. G.A.W. Martens, voorzitter
Vacant, secretaris
De heer B. van 't Oever RA, penningmeester
Mevrouw drs. M. Ploeg, lid tot 01-09-2019
Mevrouw J.H.M. Loomans, lid
De heer drs. R. Grotenhuis, lid sinds 01-09-2019

Directeur

Vacant sinds 01-10-2019

Pastores

Mevrouw M.A.M. de Bree, tot 01-10-2019
De heer R.J.J. van Breemen M.A.
Mevrouw E.J. van Dis, M.A.
Mevrouw H.E. Heidinga B.A.
Mevrouw drs. S. Nieboer
De heer drs. T.P.M. Schlatmann

Medewerkers

Frater M.J. Ruitenbergh
Mevrouw M.C. Kling
Mevrouw J.F.M. Dresens

Fotografie

- Andries Baart pagina 24 (Rutger en Monique).
- Monique de Bree pagina 5, 23, 24 (linksonder), 25.
- Rutger van Breemen pagina 14 t/m 18, voorkant omslag.
- Elizabeth van Dis pagina 8 t/m 13, 21, achterkant omslag.
- René Grotenhuis pagina 53.
- Heleen Heidinga pagina 26 t/m 32, binnenkant omslag (voor en achter).
- Sietske Nieboer pagina 44 t/m 49.
- Titus Schlatmann pagina 37 t/m 41.
- Gonda de Haan pagina 6 en 36 (portret Titus Schlatmann).
- Roelant Meijer pagina 6 en 8 (portret Elizabeth van Dis).
- Laura van Wijnen pagina 6 en 14 (portret Rutger van Breemen).
- Het portret van Monique de Bree (pagina 6 en 22) is door haarzelf aangeleverd.

Ontwerp

Jeroen van Lente Grafisch ontwerper, Rosmalen

Druk

Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

april 2020

Stichting Buurtpastoraat Utrecht ontvangt steun van:

Voorwoord

Alstublieft – ons jaarverslag. U kunt weer mee met onze buurtpastores en enkele van de mensen ontmoeten met wie zij optrekken en meebelevan wat voor moeilijkheden en pech mensen mee kunnen maken. Wat verkeerde contacten voor nasleep hebben. Wat het zoveelste slechte nieuws over je gezondheid met je doet. En ook de vreugde als iets wat je probeert lukt. Een meevaller die gevierd mag worden. Het is allemaal uit het leven gegrepen en uit trouwe betrokkenheid opgetekend. Om te weten wat het bestaan iedere dag meebrengt aan hindernissen en opstakers voor mensen, gewoon uit de buurt.

Onze buurtpastores geven ook aan u door wat de ervaringen hen aan inzicht brengen en leren, in analyse en reflectie. Zij delen het van harte met de hoop dat het ook anderen gevoelig maakt en ‘laat zien’.

Met veel inzet is het werk voorgezet terwijl we in de Stichting te maken hadden met een onrustige periode: het vertrek van de directeur, de start van de opvolger die toch niet doorgezet kon worden, het vertrek van een buurtpastor van het eerste uur. Dat alles bij elkaar gaf teleurstelling en bracht spanning tot een omslagpunt. Ook daar zijn we mee aan het werk gegaan en kunnen andere wegen en een nieuwe basis worden gevonden. We kunnen vooruit.

De mensen met wie we in de buurten in contact komen geven ‘roeping’ en voeden trouw en betrokken zijn.

Wij danken ieder, personen en organisaties die ons steunen en ons aanwezig zijn mee mogelijk maken. Zonder uw bijdragen kunnen wij niets. We bevelen ons werk graag bij u aan.

Gérard Martens, voorzitter

Missie van het Buurtpastoraat Utrecht

Vanuit het Evangelie zijn buurtpastores aanwezig bij kwetsbare mensen in Utrechtse buurten om hen te steunen in:

- hun streven naar herstel en behoud van hun waardigheid;
- hun streven naar herstel en behoud van zeggenschap in zaken die hun bestaan bepalen;
- hun zoeken naar perspectief in leven en samenleven.

Wij doen dit omdat we geloven dat elk mens beeld van God is, waardevol en de moeite waard.

We weten ons geroepen juist die mensen nabij te zijn, die in de samenleving weinig of geen aanzien hebben.

Wij doen dit opdat mensen niet verloren lopen, maar zich opgenomen weten in een menslievende gemeenschap – tenminste met ons – waarin we elkaar met goede zorg en aandacht nabij zijn. We doen dit vanuit een verbondenheid met de Rooms Katholieke Kerk.

Wilt u ons steunen?

Dat kan ook online.

Zie: www.buurtpastoraat.nl > Online donatie

Onze Stichting heeft ook het ANBI-keurmerk, dus... giften en legaten geven belastingvoordeel voor u.

Bankrekening NL78 RABO 0147 6825 09

Hoograven-Zuid

8 Buurtpastor Elizabeth van Dis

Eerste Daalsedijkbuurt

14 Buurtpastor Rutger van Breemen

20 Buurtpastorale thema's vanuit de leefwereld

Eerste Daalsedijkbuurt

22 Buurtpastor Monique de Bree

Geuzenwijk

26 Buurtpastor Heleen Heidinga

33 Signalen vanuit het werk

Kanaleneiland

36 Buurtpastor Titus Schlatmann

Rivierenwijk

44 Buurtpastor Sietske Nieboer

50 Overdracht en samenwerking

52 Verslag van de organisatie

54 Staat van baten en lasten

Hoograven-Zuid

Wat ik gewild heb

Wat ik gewild heb
Wat ik gedaan heb
Wat mij gedaan werd
Wat ik misdaan heb
Wat on gezegd bleef
Wat on verzoend bleef
Wat niet gekend werd
Wat ongebruikt bleef

Al het beschamende neem het van mij
en dat ik dit was en geen ander
dit overschot van stof van de aarde
dit was mijn liefde
Hier ben ik

Huub Oosterhuis

Elizabeth van Dis

Buurtpastor in Hoograven-Zuid

De veelzeggende tekst van het lied van Huub Oosterhuis raakt aan veel gesprekken die ik het afgelopen jaar heb gehad;

Wat ik gewild heb *‘Ik heb spijt van mijn verslaving. Daardoor ben ik dakloos was geraakt. Ik had een diploma willen halen, een gezin willen hebben, maar dat is niet gelukt.’ Ahmad (50)*

Wat ik gedaan heb *‘Ik heb mijn vrienden niet verraden want snitchen doe je gewoon niet. Daardoor heb ik de maximale gevangenisstraf gekregen.’ Kenan (22)*

Wat on gezegd bleef *‘Ik heb dit nog nooit tegen iemand gezegd, maar soms denk ik; ‘Het hoeft van mij allemaal niet meer.’ Ik vind er alleen niks meer aan. Ik heb genoeg pillen in huis...’ Anna (79)*

Wat on verzoend bleef *‘We hebben nog ruzie met elkaar maar negeren elkaar gewoon. Ik heb eigenlijk helemaal geen vrienden meer omdat ik niemand meer vertrouw.’ Kelsy (9).*

Zomaar wat citaten uit gesprekken die ik in 2019 gevoerd heb als buurtpastor met bewoners in Hoograven-Zuid. Ik trok op met diverse bewoners met verschillende culturele achtergronden en uiteenlopende leeftijden. In dit jaarverslag geef ik u een inkijkje in mijn werk van het afgelopen jaar. Eerst beschrijf ik de feitelijke informatie ondersteund met enkele tabellen. Vervolgens vertel ik het verhaal van Kenan, een Iraakse jongen die ik dit jaar heb leren kennen. Zijn verhaal staat symbool voor verhalen met andere jongvolwassenen met wie ik dit jaar veel optrok.

De tabellen hiernaast geven onder meer weer met hoeveel bewoners ik in welke mate contact heb gehad. Het totaal bereik is het aantal bewoners waarmee ik in 2019 contact had. Daaronder wordt het aantal personen genoemd waarmee ik een periode geregeld optrok en hen ondersteunde in gesprekken en praktische zaken. Er is ook een groep, waarmee ik een periode intensief optrok, omdat er (een periode) veel speelde bij deze buurtbewoners waarbij ik intensief betrokken was. Vaak vroegen deze contacten om een extra tijdsinvestering.

Buurtpastoraat in Hoograven-Zuid

Ook in 2019 trok ik op met diverse buurtbewoners uit de Rietveldbuurt en het Eindpunt. Sommigen ken ik al vijf jaar en anderen heb ik afgelopen jaar ontmoet. Soms doordat ik hen op straat of in het kantoor van de woningbouw ontmoette, maar meestal ging het via andere buurtbewoners die ik al jaren ken. Zo nu en dan werd ik ook door andere professionals gevraagd om bij een bepaald gezin langszij te komen. Ik doe mijn werk volgens de presentiebenadering waarbij het aansluiten bij de leefwereld van de ander en het opbouwen van een vertrouwensrelatie centraal staat. Vandaar uit bekijk ik wie ik voor de ander kan zijn. Meestal is dit een langzaam proces waarbij mensen eerst de kat uit de boom kijken en me steeds iets meer betrekken bij zaken die voor hen belangrijk zijn. Dit gebeurde in het alledaagse leven, vaak van de hak op de tak met verschillende mensen. Een moeder die vertelt over het gemis van haar zus die in Turkije woont terwijl een dochter binnenloopt en vragen heeft over haar studiefinanciering. Net als we willen inloggen op website van DUO tikt er een buurvrouw op het raam met een zelfgebakken broodje en vraagt of ik ook een stukje wil. Ik geniet van de dynamiek van al deze contacten, hoewel het soms ook energie kost omdat er veel tegelijk op je afkomt. Het vraagt mij om een aandachtige houding te hebben en snel te kunnen schakelen, om soms later weer ergens op terug te komen. Ook probeer ik oog te hebben voor wat er niet gezegd wordt of voor wie op de achtergrond is. Even naar boven lopen naar een kind dat zich niet laat zien maar wel graag blijkt te vertellen hoe haar spreekbeurt was gegaan. Of tussen het doornemen van de post van een familie vragen hoe het gaat met de familieleden in Syrië.

tabel 1
Overzicht contacten met het buurtpastoraat

Aantal personen	
Totaal bereik	289
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	116
Intensief optrekken met buurtbewoners	23

tabel 2
Culturele achtergronden van de contacten met wie ik regelmatig tot intensief optrok

Aantal personen	
Nederlands	14
Marokkaans - Nederlands	90
Andere nationaliteiten	35
totaal	139

tabel 3
Leeftijden van de contacten met wie ik regelmatig tot intensief optrok

Aantal personen	
Kinderen 0 - 12 jaar	38
Jongeren 13 - 18 jaar	12
Jongvolwassenen 19 - 25 jaar	15
Volwassenen tot 65 jaar	55
Volwassenen 65+	19
totaal	139

Jongvolwassenen

Het was opvallend dat ik dit jaar meer contact had met jongvolwassenen (18-25). Vaak kwamen zij in eerste instantie bij mij met praktische vragen rondom het aanvragen van studiefinanciering, zorgtoeslag, het vinden van een woning of oplopen-

de schulden. Naarmate ik hen beter leerde kennen, kwamen er vaak ook persoonlijke gesprekken op gang over onderwerpen die hen bezighielden. Het ging bijvoorbeeld om de relaties met hun ouders, toekomstplannen op het gebied van studie, werk en relaties, verslavingen, trauma's uit hun jeugd, of (voormalige) banden met een crimineel milieu.

Thema's, als het losmaken van je ouders, toekomst-dromen en passies, angsten en depressie, schaamte en schuldgevoelens kwamen in gesprekken naar voren. Ik merkte dat de contacten met deze jongeren vaak kwetsbaar waren. Ze lieten zeker in eerste instantie niet het achterste van hun tong zien en vroegen geregeld of het wel 'tussen ons' bleef.

Ik probeer oog te hebben voor wat er niet gezegd wordt of voor wie op de achtergrond is

Ik merkte ook schaamte bij jongeren van wie er allerlei (administratieve) vaardigheden verwacht werden waar ze geen kaas van hadden gegeten. *'Je zult het wel stom vinden maar ik heb nog nooit belastingaangifte gedaan.'* Samen pakten we het op en oefenden we bepaalde vaardigheden. Dit schept een band waardoor soms meer persoonlijke gesprekken op gang kwamen. Wat me opviel in de contacten met deze jongeren was dat het leven voor hen ingewikkeld is. De meesten hebben geen stabiele jeugd gehad maar komen uit gezinnen waar armoede en gebroken (en soms gewelddadige) relaties aan de orde van de dag zijn. Ik merk dat veel jongeren op jonge leeftijd al veel verantwoordelijkheden droegen door hun familie financieel en praktisch bij te staan. Veel jongeren hebben ook niet de support van hun ouders gekregen als het gaat om het maken van

opleidings- en werkkeuzes of bij het nadenken over een partner, het vinden van een eigen woning of het regelen van administratieve zaken. Op het eerste gezicht zag ik vaak verharde jongeren die van zich afbeten en vochten voor hun (vermeende) rechten, terwijl ik – naar mate ik hen beter leerde kennen – vaak een gevoelige en onzekere kant mocht zien. Een jongen die hard van leer ging tegen een buurtteam-medewerker die hem voorhield dat hij zich zelf had moeten inschrijven bij woningnet toen hij 18 was en geen kans maakt op een sociale huurwoning, zei later tegen mij; *'Mijn ouders spraken geen woord Nederlands en mijn broers waren verslaafd aan cocaïne. Het was echt overleven in die tijd en ik had geen idee van het bestaan van Woningnet.'* Of een Antilliaanse jongen die veel op straat rondhing en op straat een imponerende indruk maakte op zijn omgeving die aan mij liet zien dat hij met luciferstokjes de mooiste kunstwerken maakte.

Geloof & zingeving

Naast dat ik dit jaar een stuk meer contacten had met jongvolwassenen, was het ook opmerkelijk dat ik meer mensen heb leren kennen die expliciet een beroep op mij deden als buurtpastor omdat zij over geloof en zingeving wilden praten. In de meeste gevallen kwam ik met hen in contact via andere professionals en soms ook via buurtbewoners. Het ging bijvoorbeeld om een meneer die mij opbelde en vroeg of ik eens wilde komen praten. We maakten een afspraak en hij vroeg: *'Ken je dan ook een gebedje komen doen?'* Of om een mevrouw die jaren in een sekte had gezeten en worstelde met haar Godsbeeld en geloofsbeleving. Het was voor mij uitvinden wat voor rol ik voor hen kon hebben, omdat hun geloofsbeleving soms ver van mij af stond en ik me soms afvroeg of ik wel aan hun verwachtingen kon voldoen. Aan de ene kant wilde ik bij hen aansluiten en hen ondersteunen, maar ik wilde ook authentiek zijn en me geen woorden in de mond nemen die niet bij mij pasten. Ik merkte dat het aansluiten lukte door zorgvuldig te luisteren en door te vragen. Regelmatig kwamen er gesprekken op gang over het leven in religieus perspectief. In deze gesprekken merkte ik ook dat het helemaal niet erg was om te zeggen als ik geen antwoorden had op vragen die me gesteld werden. Dit gaf juist openheid om vanuit een gelijkwaardige positie samen te zoeken, te bidden of stil te zijn.

Eerste Daalsedijkbuurt

Sinds het begin van het Buurtpastoraat zijn wij aanwezig in de Eerste Daalsedijkbuurt. Dit kleine stukje Utrecht ligt als een buurtje op zich ingesloten tussen het spoor, de Daalse Tunnel en de Amsterdamsestraatweg. Het maakt onderdeel uit van Noord-West, van Pijlsweerd en het vormt door zijn ligging een soort doorgangsroute tussen verschillende wijken van Utrecht.

Door onze jarenlange aanwezigheid hebben we veel relaties en contacten weten op te bouwen. Monique de Bree is hier 27 jaar geleden mee begonnen en sinds 2016, toen ik bij de Stichting in dienst kwam, mag ik die relaties verder uitbouwen en nieuwe relaties aanknopen met buurtbewoners. Doordat we werken volgens de presentiebenadering heb ik veel tijd besteed (en doe ik dat nog steeds) aan het leren kennen van de leefwereld van de buurtbewoners, zoals die zich aan mij toont en zoals zij die aan mij tonen. Hierdoor is het mogelijk dat ik bij de leefwereld aansluit en mij kan verplaatsen in hun perspectief. Door trouwe aanwezigheid en het langzaam opbouwen van relaties en vertrouwen, ligt er een stevige basis voor ons werk in deze buurt. Bij sommige families trekken we inmiddels op met de derde generatie en tegelijkertijd bouw ik ook steeds weer relaties op met nieuwe mensen. Ik mag deel uitmaken van hun leven en leefwereld.

Rutger van Breemen

Buurtpastor in de Eerste Daalsedijkbuurt

Bij sommigen gaat dat geleidelijk, bij anderen in fasen, steeds wat nabijer, en bij weer anderen is het een grote sprong, samen in het diepe.

Door onze manier van werken, is het werk dat ik doe in de buurt heel breed en soms moeilijk in enkele woorden te vatten. Doordat we uitgaan van het principe dat de buurtbewoners mij maken tot buurtpastor, op een manier die voor hen goed is, is het voor elke buurtbewoner weer anders wie ik voor hem of haar mag zijn. Maar de rode draad is steeds weer dat ze me toelaten – iets dat helemaal niet vanzelfsprekend is – en mij deelgenoot maken van hun leven. Dat betekent de ene keer dat we samen door het moeras van bureaucratie heen zien te ploeteren, een andere keer in het zijn van een luisterend oor, nog een andere keer een gesprek over levensbeschouwing en geloof en weer een andere keer mag ik heel dichtbij komen in alle sores die het leven soms in petto heeft. Zo'n verhaal wil ik in dit jaarverslag graag vertellen.

In 2019 was een belangrijke rode draad in mijn werk het (mee)vechten tegen en omgaan met de trage raderen en ingewikkelde doolhoven van regels en protocollen van de bureaucratie. Samen met buurtbewoners liep ik aan tegen of liep ik vast in allerlei moeilijkheden in het omgaan met gemeenten, overheidsdiensten en hulpverlening. Vaak had dat dan te maken met mensen die, om welke reden dan ook, net niet in de standaard pasten en daardoor overal buiten de boot vielen. Ze worden dan van het kastje naar de muur gestuurd en komen vaak in een soort vicieuze cirkel van kastjes en muren terecht. Het vraagt dan veel doorzettingsvermogen van de buurtbewoners om zich er maar niet gewoon bij neer te leggen en niet te denken ‘laat maar zitten’. Het kost dan veel overtuigingskracht, mailtjes, gesprekken en telefoontjes van de buurtbewoner, mij en/of andere betrokken hulpverleners om dingen in beweging te krijgen.

De rode draad is steeds weer dat buurtbewoners me toelaten – iets dat helemaal niet vanzelfsprekend is – en mij deelgenoot maken van hun leven

tabel 1
Overzicht contacten met het buurtpastoraat

Aantal personen	
Totaal bereik	92
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	22
Intensief optrekken met buurtbewoners	19

tabel 2
Culturele achtergronden van de opgebouwde contacten

Aantal personen	
Nederlands	20
Marokkaans - Nederlands	3
Turks - Nederlands	9
Andere achtergronden	9
totaal	41

tabel 3
Leeftijden opgebouwde contacten

Aantal personen	
Kinderen 0 - 12 jaar	17
Jongeren 13 - 18 jaar	2
Jongvolwassenen 19 - 25 jaar	1
Volwassenen tot 65 jaar	19
Volwassenen 65+	2
totaal	41

Het vertrek van Monique

Een belangrijk moment voor de buurt was het vertrek van Monique. Het is ontroerend om te zien hoe de buurtbewoners, ondanks alles dat ze zelf op hun bordje hebben, betrokken zijn bij Monique. Tijdens haar ziekte vroegen velen heel regelmatig hoe het nu met Monique was en of ze al beter was. Ze stuurden haar kaartjes, appjes of mailtjes en ze vroegen mij om haar de groeten te doen. En toen het wat beter ging met Monique werd dat gevierd in de buurt. De opluchting was groot toen we konden vertellen dat ze beter was en dat ze weer wat ging werken. Maar helaas bleek toch dat de schade die de ziekte en behandelingen hadden aangericht te groot waren voor Monique om op een voor haar goede manier haar werk te blijven doen.

Mensen gunden Monique volledig dat ze van het leven zou gaan genieten, maar oh, wat gaan ze haar allemaal missen. De Daalsedijkbuurt zonder Monique kun je je eigenlijk nauwelijks voorstellen.

Dat betekende dat ze per 1 oktober 2019 afscheid moest nemen van het werk in de buurt. Dat was op de eerste plaats voor haar zelf een hard gelag, maar ook in de buurt kwam het nieuws rauw op het dak. Mensen gunden Monique volledig dat ze van het leven zou gaan genieten, maar oh, wat gaan ze haar allemaal missen. De Daalsedijkbuurt zonder Monique kun je je eigenlijk nauwelijks voorstellen.

Gelukkig kon Monique afscheid nemen van de buurt en haar bewoners met een fantastisch feest in de zomer. Het was een heerlijke combinatie van herinneringen, ontmoetingen en gezellig samenzijn. Heel de buurt zoemde en gonsde ervan, in de voorbereiding en in het nagenieten. Monique kreeg van de buurt als afscheidscadeau haar eigen bankje. Een ontmoetingsplek in de buurt, een plek om te praten, om uit te puffen, om te genieten, om te hangen, om te klagen.

Buurtpastorale thema's vanuit de leefwereld

Introductie

In de verschillende buurten waar wij als buurtpastores werkzaam zijn, zien wij dat met name kwetsbare of kwetsbaar gemaakte bewoners met dezelfde soort zorgen en problemen te maken krijgen. Vaak kunnen wij deze problemen niet oplossen. Dat wil niet zeggen dat we dus niks kunnen betekenen. We kunnen naar mensen luisteren, en helpen weer wijs te worden uit zichzelf. We kunnen samen zoeken naar een spoor om in alle chaos en verwarring, bij levenskeuzes of hun botsen met instanties, in hun verdriet en hun verlangen, te ontdekken wie ze zijn en wie ze willen zijn. Buurtpastoraat op maat, aansluitend bij de leefwereld van de ander. Soms ontstaat er vanuit die ontmoetingen een opening naar het (opnieuw) betrekken van andere instanties of werkers. Soms ligt daar juist het probleem en moet dat besproken worden. En soms kan er eigenlijk helemaal niks, behalve het samen uithouden in de uitzichtloosheid. Deze zorgen en problemen willen we thematisch op een buurtpastorale noemer brengen, om te proberen bij onze eigen stiel te blijven en niet in bijvoorbeeld welzijnstaal te vervallen. We hopen ook dat het een andere kijk geeft op de levens van de buurtbewoners waar wij van betekenis proberen te zijn. Elders in dit jaarverslag leest u een drietal signalen die wij willen teruggeven.

Vieren

Er waren door het jaar heen vreugdevolle momenten in het leven van buurtbewoners waarbij wij mee mochten leven met bewoners die iets te vieren hadden. Een moeder was sinds kort gescheiden en wilde zo graag even op familiebezoek in Italië. Haar drie kinderen waren al lang niet op vakantie geweest. Het was een hele onderneming om dit rond te krijgen. Er moest een rechtszaak aan te pas komen voordat haar ex-man toestemming gaf voor deze reis. Vanuit haar vakantieadres appte ze: *Hey, beste mensen, het is echt lekker, de kinderen hebben het echt naar hun zin en het weer is echt lekker!*☺ Het was mooi om zo'n berichtje te krijgen van iemand die zoveel te verduren heeft gehad en vaak zo somber is.

Lijden en verlies

Veel bewoners kregen te maken met lijden en verlies. Een Afghaanse man vertelde in het Engels dat zijn schoonvader in Afghanistan een hersentumor had. Zijn vrouw wist het nog niet omdat hij bang was dat ze dan mentaal in zou storten. Ze hadden al veel meegemaakt met de vlucht hierna toe en dat kon ze er niet bij hebben. Ik vroeg me af of het toch niet verstandig was om haar iets te vertellen. Enige tijd later had hij dat toch gedaan. Ze huilde dagen achter elkaar en kwam niet meer uit bed. Haar vader werd geopereerd maar was daarna geheel verlamd. Wat was het moeilijk voor haar en haar man om van een afstand getuige te zijn van dit leed. Ik probeerde het met haar uit te houden in haar leed; soms door in gesprek te zijn en bijvoorbeeld foto's van haar vader te bekijken en soms ook door stil te zijn en te verzuchten dat het leven soms zo moeilijk en onbegrijpelijk is.

Dankbaarheid

Als je veel en vaak in de knel zit door alle moeilijkheden in je leven, is het soms moeilijk om nog dankbaar te blijven. Toch treffen we veel dankbaarheid aan in onze werkpraktijk. Dat zit soms in heel kleine dingen: *'Ik heb een kaartje van de buurvrouw gehad, lief he!'*, en soms in heel grote dingen: *'Het is gelukt! Ik heb een huis gekregen! Nu kan ik eindelijk gaan bouwen aan mijn toekomst!'*

We ontvangen ook veel dankbaarheid voor onze betrokkenheid bij buurtbewoners. Mensen bedanken ons als we meegaan naar een afspraak of helpen bij een formulier, of als we een luisterend oor hebben geboden, of als we samen hebben zitten schelden op die instantie die dwarsligt. Maar die dankbaarheid is iets wat wij net zo goed ook naar de buurtbewoners ervaren. Dankbaar dat zij ons zo dichtbij toelaten in hun leven en zich zo bloot durven geven aan ons, dat wij die buurtpastor naast hen kunnen zijn.

Schuld & Biecht

Zo af en toe zijn er van die momenten dat bewoners iets kwijt willen waar ze soms al lang mee rondlopen. Woorden of daden waar ze spijt van hebben of waar ze voortdurend mee worstelen. Een man die opbiecht dat hij toch weer gedronken heeft terwijl hij zo goed op weg was. Het leek zo goed te gaan maar de drang

naar drank bleek toch sterker.
‘Om moedeloos van te worden.’
Of dochter die in de gang in tranen
fluistert dat ze het geduld niet
meer heeft om met haar moppe-
rende vader om te gaan. Regelma-
tig hebben ze daverende ruzies
waar zij zich dan weer schuldig
over voelt. Een moeder die huilend
hardop zegt dat ze door haar

ziekte niet de moeder is die ze voor haar dochtertje
had willen zijn en vindt dat ze tekort schiet. Soms
geeft het bewoners lucht om in vertrouwen iets
te kunnen delen wat ze vaak met weinig anderen
kunnen doen. Het kan ook helpen om het met een
buurtpastor te delen, om een begin te maken met
het helen van de wond in de buurtbewoner zelf en
misschien wel om zich te verzoenen met (de rauwe
rafelrandjes van) het leven.

Verschiijnen

Soms mogen wij kanten van bewoners zien die zij
maar zelden aan anderen laten zien. Zo zien de
meeste mensen Ozan als een stoere brede jongen
met een grote mond die de duurste merkkleding
draagt. Ik mag een andere Ozan zien als ik bij hem
thuis kom en hij mij deelgenoot van zijn hobby
maakt: om van ijslollystokjes, satéprikkers en luci-
fers de mooiste kunstwerken te maken. Hij blijkt
enorm creatief en secuur te zijn en heeft allerlei
kunstwerkjes ontworpen. Ik spreek mijn bewonde-
ring uit. *‘Wat ben je enorm creatief en wat maak je
prachtige dingen!’* Ozan lacht en pakt een huis: *‘Die
is voor jou!’*

Schaamte

Schaamte is een thema dat we veel en in verschil-
lende gedaantes tegenkomen. Schaamte over je
kinderen, die verkeerde keuzes maken waarop jij
door de gemeenschap wordt afgerekend. Schaamte
over je ouders, die weer over de schreef zijn gegaan
met teveel drank op. Schaamte over het feit dat je
schulden hebt en je in aanmerking komt voor een
pakket van de voedselbank. *Hoe heeft het zover met
mij kunnen komen?* Schaamte om Nederlands te
spreken omdat je dat nog niet heel goed beheerst,

waardoor je het ook niet durft
te zeggen als je anderen niet
begrijpt. Dat kan ingrijpende
consequenties hebben: je hebt
toestemming gegeven aan een
instantie om ergens lid van te
worden en je hebt iemand nodig
om dat terug te kunnen draaien.
Of je hebt een formulier verkeerd
ingevuld waardoor je huurtoeslag

stopt en je acuut in de financiële problemen komt.
Maar ook heeft schaamte eenzaamheid tot gevolg.
Veel bewoners hebben maar weinig mensen om zich
heen die ze in vertrouwen durven nemen over hun
diepste gevoelens en zaken waar ze mee worstelen.
Wij willen in ons werk bedacht zijn op de eer en het
mens-zijn van de ander. Want hulp aanvaarden is niet
makkelijk en brengt per definitie een ongelijkheid
met zich mee. Daarom ook, aanvaarden wij al het
lekkers dat ons aangeboden wordt als we bij mensen
thuis komen. Om de souvenirs die bewoners voor ons
meenemen. Vaak is het een mogelijkheid voor hen
om iets terug te geven aan ons.

Uittocht

Heel soms zijn we getuige van bewoners die door de
woestijn heen nieuw leven onder de voeten krijgen.
Zoals die ervaring van een jongedame die mij vertelt
dat ze sinds ons laatste gesprek over de dood van
haar moeder een droom heeft gehad; ik ging naar het
graf van mijn moeder met mijn zussen. Het was een
mooie dag en de zon scheen. Mijn zussen keerden
zich om en verlieten het graf, maar ik wilde eigenlijk
zelf nog even bij mama blijven. Ik voelde de drang om
met mijn zussen mee te gaan en voor hen te zorgen.
Toen kwam mijn moeder aanlopen in mijn droom,
omarmde me en zei: *zij kunnen voor zichzelf zorgen
meisje, dat hoef jij niet te doen. Blijf jij nog maar even
lekker hier.*

Ik zie een andere vrouw voor me. Een jonge vrouw die
nu de toestemming voelt om haar eigen leven te gaan
leiden en haar zussen hun levens te laten leiden. Ze
heeft grote stappen gezet dit jaar. Prachtig om er
getuige van te mogen zijn.

Eerste Daalsedijkbuurt

Op 28 augustus heb ik afscheid genomen van mijn werk in de Eerste Daalsedijkbuurt. Dat gebeurde in speeltuin De Duizendpoot. Dat afscheid was door, met, voor en van buurtbewoners en -werkers in die buurt. Afscheid nemen valt me zwaar. Maar de manier waarop het daar gebeurde, heeft me diep geraakt. Het was zo'n goede weerspiegeling van mijn werk de afgelopen 27 jaar en paar maanden! Van baby tot hoogbejaarde en mensen in alle kleuren van de regenboog kwamen aanwaaien tussen 15 en 20 uur. En er was ruim de tijd om met mensen rustig te praten. Thuiskomen, niet alleen voor mij.

In een toespraak werd me een bankje aangeboden door de buurt: om in de speeltuin te plaatsen. Wat goed bedacht! Buurtbewoners hadden de laatste tijd onder meer gezegd: *Maar tegen wie moeten we dan aanklagen als jij weg bent?!* En ik had teruggeappt dat we dan maar de voegen uit het speeltuinhuisje moesten halen zodat mensen daar briefjes in konden stoppen zoals in de Klaagmuur. Op het bankje stond: *Monique de Bree Klaagbankje*. Op 4 oktober hebben we die samen geplaatst in de speeltuin.

Monique de Bree

Buurtpastor in de Eerste Daalsedijkbuurt

Hieronder mijn afscheidswoord die ik daar uitsprak. Ik deel ze graag met u:

BUURT

Ik word veel en ontroerend bedankt deze dagen van afscheid nemen.

Het is nu mijn beurt jullie te bedanken want:

Jullie hebben mij gemaakt tot de buurtpastor die ik moest zijn: ik wist ook niet hoe dat moest!

Jullie hebben me betrokken bij blijde & droeve, boze & zachte dingen; bij komen & gaan, bij geboorte & dood;

Ik mocht zijn bij kinderen,

bij kinderen, die jongeren werden,

bij kinderen die ouders zijn geworden,

bij ouders die opa en oma werden.

Jullie hebben me erbij gesleept:

Bij materiële dingen zoals geldzaken waar je slapeloze nachten van krijgt, bij abracadabra papieren, of een plotseling zwembad in je kamer vanwege een onbegrijpelijke lekkage, bij kapotte fietsen en verbogen brillen.

Maar ook en tegelijk bij de dingen van het hart: waar je een veilig iemand voor zoekt, waarover je praten wil en nog eens praten en nóg eens, en waarover we nog steeds praten...

Ik heb met jullie gespeeld, gezwommen, huiswerk gemaakt (nou jaaa...: maar met prima schoolresultaten!), een fort gebouwd.

We gingen samen uit, hebben samen gegeten, gefietst, gehuild, gelachen en gescholden.

Ik ben bij rechtbanken en dokters geweest, bij de meester op school.

Heb brieven geschreven, kaartjes gestuurd, gebeld en geappt.

Gekust en tranen gedroogd.

Gevallen en weer opgestaan.

En toen ik ziek werd en nóg een keer, en er niet meer kon zijn voor jullie,

waren jullie er voor mij en zijn jullie voor mij gaan zorgen.

Dat betekende en betekent heel erg veel voor me!

En nu ik tot mijn verdriet moest zeggen dat ik moest gaan stoppen, zorgen jullie ervoor dat ik dat ook kan. Mag ik gaan en voor mezelf zorgen, terwijl jullie me verzekerd hebben dat er vele deuren voor me open blijven staan hier, voor als ik me verveel...

‘Jullie hebben me erbij gesleept: ook en tegelijk bij de dingen van het hart: waar je een veilig iemand voor zoekt, waarover je praten wil en nog eens praten en nóg eens, en waarover we nog steeds praten...’

Dit was geen baan van 9 tot 5.

Dit was meer dan gewoon werken voor mijn geld.

Dit was en is mijn manier van leven.

Samen met Andries trouwens: dit had ik ook niet gekund zonder hem – en dat wisten jullie: ik kwam vaak met lekkers thuis of tekeningen, briefjes, speciaal voor hem gemaakt; werd naar huis gestuurd: ga eens naar je man! En we konden (moesten!) ons huwelijk hier nog eens heel feestelijk over doen. Voor dit en alles ben ik jullie heel erg dankbaar!

SPEELTUIN

Wat was dit een fantastische plek om mee samen te werken!

We hebben er hard aan gewerkt om hier een huiskamer van de buurt van te maken, waar je samenleven en samen leven met elkaar kunt oefenen. Want zo eenvoudig is dat niet.

Het heeft, zeker de laatste jaren, onder druk gestaan door reorganisaties en wisseling in personeel en dat was niet makkelijk.

Ik wens jullie toe dat het op mag bloeien, met Richard als versterking (zo leuk om dat laatste stukje nog even met jou te mogen werken: de cirkel is rond!) De speeltuin is zo’n mooie plek voor en van de buurt: verover die met elkaar weer terug!

RUTGER

Ik ben zo blij dat jij er bent! Symbolisch wil ik mijn stokje nu helemaal overdragen (met een fietsbel): Dat je naast 'Die Man'; 'Die Tas'; 'Rutje'; 'Rugter', 'DIE BEL' genoemd kan gaan worden: waaraan je herkend zal worden, en opdat mensen (ook die dat nog niet deden) aan je bel zullen trekken en jijzelf klinkend present kunt zijn in deze buurt, zoals je er al bent. Ik heb het op mijn manier gedaan. Doe jij dat ook: op jouw manier.

Zij hier in de buurt leren je verder wel hoe dat moet en ze zorgen ervoor dat je dat ook kan. Eigen ervaring.

TOT SLOT

Het is nu voor mij de tijd om mijn werk los te laten.

Ik ken jou alleen maar werkend, zei Mandy en ze kon zich er geen voorstelling bij maken dat ik stopte.

Nou, ik ook niet.

Dat wordt dan weer mijn nieuwe avontuur.

Ik laat voor jullie een kleine tastbare herinnering achter (een klok) die, heel toepasselijk, bijna te laat aankwam.

Effe, wil jij het met Esther open maken en samen ophangen op een goeie plek?!

Nogmaals allemaal heel, heel, heel erg bedankt!

Monique de Bree

28 augustus 2019

Het is nu voor mij de tijd om mijn werk los te laten.

'Ik ken jou alleen maar werkend', zei Mandy en ze kon zich er geen voorstelling bij maken dat ik stopte.

Nou, ik ook niet.

Dat wordt dan weer mijn nieuwe avontuur.

Geuzenwijk

Wie heeft de zon uit jouw gezicht gehaald
Wie heeft het licht in jou gedooft
Wie heeft je rooie wangen bleek gemaakt
Wie joeg de dromen uit je hoofd
Wie brak jouw kleine hart
Kleurde je ogen zwart
Wie is niet nagekomen wat hij heeft beloofd?

Wie heeft het lachen in jouw keel gesmoord
Heeft je vuisten zo gebald
Wie heeft dat onbevangen kind vermoord
Dat altijd opstaat als het valt
Wie boog jouw rechte rug
Trapte je speelgoed stuk
Wie brak jouw vleugels in de vreugde van hun vlucht?

Wie is er zo aan jou voorbijgegaan
Wie verradt hier jouw geloof
Wie hield zich voor het kraaien van de haan
Na de derde keer nog doof
Wie is het die vergat
Dat jij de toekomst had
Wie heeft jou net als ik te weinig lief gehad?

Herman van Veen

Heleen Heidinga

Buurtpastor in de Geuzenwijk

Introductie

Sinds 2015 ben ik te vinden in de Geuzenwijk. Een nieuwe naam voor de oude Betonbuurt in Zuilen, in Noord/West Utrecht. De Geuzenwijk is een buurt waar in de jaren '50 gezinnen door de gemeente zijn gehuisvest die 'heropgevoed' moesten worden. In de jaren '70 kwamen daar de 'gastarbeiders' bij, omdat dit een van de buurten was, waar je makkelijk een klein sociaal huurwoningje kon krijgen. De randen van de buurt zijn inmiddels gesaneerd. Veel sociale huurwoningen zijn gesloopt en er zijn koopwoningen, vrije sector huurwoningen en nog een klein aantal sociale huurwoningen voor teruggekomen. Dit jaar is een stuk grond dat al jaren braak lag in de buurt, eindelijk afgebouwd, waardoor bewoners die al jaren een urgentie hadden, konden verhuizen naar een betere woning of terugkeren in de buurt.

De gegroeide familiestructuren geven de buurt een bijzondere dynamiek; het versterkt de sociale cohesie. Bewoners zorgen voor elkaar en staan op een heel natuurlijke manier voor elkaar klaar. Anderzijds kunnen ruzies en roddels ook enorm escaleren. *Want als je aan hem komt, kom je aan mij, want hij is mijn familie.* En het versterkt het wij-zij gevoel: sentimenten als *zij pakken onze buurt af,*

De tabellen hiernaast geven weer met hoeveel bewoners ik in welke mate contact heb gehad. Onder bereik wordt alle personen genoemd met wie ik contact heb gehad; van contacten die nog niet zijn uitgegroeid tot een relatie tot de zeer intensieve contacten. Daaronder wordt het aantal personen genoemd met wie ik een periode geregeld contact heb gehad en ondersteuning bood. Er is ook een groep met wie ik (een periode) intensief optrok. Hiermee bedoel ik dat ik soms meerder keren per week op de bank zat, dat er veel op het spel stond en het water bewoners aan de lippen stond.

wij maken geen kans meer op huizen in de buurt want die gaan allemaal naar de yuppen of de vluchtelingen hebben veel geklonken. Er worden briefjes op sociale huurwoningen geplakt die de wooncorporatie gaat verkopen met teksten als ‘dit huis is van ons, en we hoeven jou hier niet.’ De eerste neiging van veel buurtbewoners is die van geslotenheid en wantrouwen, jegens alles en iedereen die niet eigen is. Bewoners zijn niet scheutig met vertrouwen, en zijn vaak

tabel 1
Overzicht contacten met het buurtpastoraat

Aantal personen	
Bereik	146
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	24
Intensieve optrekken met buurtbewoners	23

tabel 2
Culturele achtergronden van de opgebouwde contacten

Aantal personen	
Nederlands	18
Marokkaans - Nederlands	8
Turks - Nederlands	11
Andere achtergronden	10
totaal	47

tabel 3
Leeftijden opgebouwde contacten

Aantal personen	
Kinderen 0 - 12 jaar	7
Jongeren 13 - 18 jaar	7
Jongvolwassenen 19 - 25 jaar	4
Volwassenen tot 65 jaar	27
Volwassenen 65+	2
totaal	47

teleurgesteld in personen van wie en instanties waarvan ze afhankelijk zijn voor hulp en steun. Relaties moeten door mij dus goed onderhouden en bestendig worden

Het proces van een bekend gezicht, een maatje worden in de buurt en voor sommige buurtbewoners een vertrouwenspersoon worden, blijft zich voortzetten en verdiepen. Dit jaar ben ik vooral binnen families betrokken geraakt bij andere leden van het gezin of de familie. Daar was ik plotseling nodig omdat er problemen ontstonden. Of bewoners hadden al vertrouwen in mij doordat ik al jaren een bekend gezicht was. Op hun moment deden ze een beroep op mij.

Doordat ik mij als buurtpastor in het hele leven van een buurtbewoner begeef, krijg ik zicht op hoe dit alles met elkaar samenhangt en welke ballen een buurtbewoner allemaal tegelijk in de lucht moet houden. Dit in tegenstelling tot sommige andere

hulpverleners, die vaak in deelgebieden werken (jeugd /één gezinslid met de meeste problemen/ financiën/gezondheid). Ook heb ik, zoals beschreven, kennis van familie en vrienden, omdat ze dichtbij wonen en ik hen ook ken. Dat helpt om van binnenuit te begrijpen waar iemand vandaan komt en waarom hij of zij deels is zoals hij is. Dit alles leidt tot een rijke en geschakeerde kennis over mensen, en een diep verstaan van hun leven met al hun kracht en kwetsbaarheid.

Doordat ik mij als buurtpastor in het hele leven van een buurtbewoner begeef, krijg ik zicht op hoe dit alles met elkaar samenhangt en welke ballen een buurtbewoner allemaal tegelijk in de lucht moet houden

Signalen uit het werk

In ons werk komen wij signalen tegen van problematieken waar buurtbewoners mee te kampen hebben. We lichten een aantal signalen toe die we buurt-overstijgend tegenkomen. We hebben voor de signalen armoede, relationele problemen en huisvesting gekozen omdat buurtbewoners relatief veel met deze problematieken te maken hebben en deze een gezicht krijgen in onze werkpraktijk. Door onze relationele manier van werken vanuit de leefwereld, zien we vaak van dichtbij wat voor impact deze problematieken hebben op het dagelijks leven van bewoners.

Armoede

In december 2019 verscheen er een rapport van het CBS over Armoede en Sociale uitsluiting. Hieruit bleek dat 584.000 huishoudens rondkomen van een laag inkomen. Van deze groep hadden 232.000 huishoudens al tenminste vier jaar lang een laag inkomen. Veelal zijn dit huishoudens die een bijstandsuitkering krijgen en hier moeilijk uit kunnen komen. De helft van het inkomen van deze huishoudens gaat naar vaste lasten. Slechts 20% heeft een kleine buffer weten op te bouwen die ze kunnen aanboren bij onvoorziene uitgaven. In Nederland leven 264.000 kinderen onder de armoedegrens. Veel van deze kinderen groeien op in eenouder gezinnen. Het valt op dat zij veel meer te kampen hebben met gezondheidsklachten en vaker in aanraking komen met criminaliteit.*

Deze zakelijke feiten krijgen een gezicht in onze werkpraktijken van alledag. Een mevrouw die opbiechtte dat ze in de één na laatste week van de maand iets op marktplaats moest verkopen omdat ze anders geen boodschappen kan doen. Een meisje dat vroeg waarom de Pieten nooit iets in haar schoen deden terwijl zij elke dag een tekening voor hen maakt. Of een moeder die zei, dat ze voor haar kinderen wel kookt maar zelf meestal brood eet om rond te kunnen komen.

Net als vorig jaar blijft armoede een groot probleem voor veel buurtbewoners. Dit jaar viel het ons op

dat veel jongeren al vroeg schulden opbouwen. Veel van hen kunnen geen eigen huis vinden en wonen noodgedwongen bij hun ouders. Ouders die een bijstandsuitkering hebben worden gekort op hun uitkering voor de kostendelersnorm. Dit geeft veel spanningen in gezinnen waar het stressniveau toch al hoog is.

Naast dat het een uitdaging is om de eindjes aan elkaar vast te knopen merken wij dat dit om veel meer gaat dan alleen hun financiële zorgen. Het leven in langdurige stress heeft een enorme impact

We proberen oog te hebben voor de kinderen die eigenlijk het meest kwetsbaar zijn in het opgroeien onder de armoedegrens

op het zelfbeeld van bewoners. Ze kunnen zich minderwaardig voelen, dat zij zich schamen over het feit dat zij in deze situatie zitten en dat ze zich schuldig voelen over het feit dat zij hun kinderen niet alles kunnen geven wat ze nodig hebben. Dit gaat vaak gepaard met gezondheids- en psychische klachten. Ook zie je dat mensen zich terugtrekken en niet (meer) deelnemen aan het sociale leven. Daarnaast merken

* Centraal Bureau voor de Statistiek (2019) *Armoede en sociale uitsluiting*, p. 7-10

we dat de financiële zorgen ook spanningen in relaties en gezinnen en tussen burens veroorzaakt.

In deze dagelijkse stress van buurtbewoners die in armoede leven proberen wij nabij te zijn waar mogelijk. Enerzijds is dit door getuige te zijn van de complexiteit van het leven van deze bewoners en strijd die zij voeren om te overleven. We proberen naast hen te staan en een luisterend oor te bieden. Anderzijds proberen we ook praktisch mee te denken door hen te ondersteunen bij hun administratie, mee te denken in hun financiële plaatje en te kijken of er schuldhelpverlening langs zij kan komen. Ook doen we soms fondsaanvragen voor acute noden. Daarnaast proberen we oog te hebben voor de kinderen die eigenlijk het meest kwetsbaar zijn in het opgroeien onder de armoedegrens. We geven hen aandacht en doen in vakanties leuke activiteiten zoals zwemmen, naar de bioscoop of naar een pretpark.

Relationele problematiek

In veel families speelt wel eens een conflict. 'Je vrienden kies je, maar je familie word je in geboren', zegt men wel eens. Toch is het opvallend te zien dat wij in onze werkpraktijk relatief veel spanningen in gezinnen en families aantreffen. Soms lopen de spanningen zo hoog op dat ze leiden tot een breuk, die soms jarenlang en soms voor altijd een grote wond bij mensen blijft. Deze relationele problematieken vormen vaak nog een extra last in de toch al zwaar belastte rugzak van buurtbewoners.

Het gebeurt vaak dat problemen in de relationele sfeer ontstaan juist door die overvolle rugzak. Mensen lopen lange periodes op hun tenen, tillen boven hun macht, maken zich grote zorgen en krijgen een kort lontje. Of door ziekte of ontslag komt een van de twee partners ineens thuis te zitten, waardoor mensen plotseling de hele dag op elkaar zijn aangewezen. Boosheid op de situatie, de bureaucratie of de regels richt zich dan ineens op de mensen die het meest nabij staan.

Het helpt soms om te verwoorden, zonder oordeel, wat we van de ander gehoord hebben.

Dit kan er toe leiden dat er ineens ruimte ontstaat voor meer wederzijds begrip.

In onze relaties met buurtbewoners komen wij veel van dit soort problemen tegen. Soms horen wij het alleen uit verhalen, wanneer kinderen bijvoorbeeld hun ouders nooit meer zien. We horen dan tot hoeveel verdriet dat leidt en dat mensen bij belangrijke gebeurtenissen (verjaardagen, ziekte en overlijden, feestdagen, huwelijken) steeds weer geconfronteerd worden met dit gemis in hun leven.

Zelfs als allebei de partijen eigenlijk volledig achter de breuk staan, blijkt er toch veel verdriet en pijn achter te blijven.

Het komt ook voor dat we de relationele problemen van veel dichterbij ervaren, juist omdat we zo nauw betrokken zijn op buurtbewoners. Vaak hebben wij een relatie opgebouwd met meerdere leden uit één gezin, bijvoorbeeld met man en vrouw, of met ouders en kinderen, soms zelfs met drie generaties. Ook bij 'relatieproblemen' buiten de familiale sfeer, zoals bijvoorbeeld burenruzies, zijn wij vaak nauw betrokken bij alle partijen.

Wij proberen als buurtpastores voor alle betrokkenen aanwezig en nabij te zijn. Soms is dat als een bruggenbouwer als beide partijen eigenlijk graag wat dichterbij elkaar willen komen. Andere keren zijn we meer een tolk: we praten met alle betrokkenen en horen dus de verhalen en gebeurtenissen waar problemen over ontstaan zijn van alle kanten. Het helpt dan soms om te verwoorden, zonder oordeel, wat we van de ander gehoord hebben. Dit kan er toe leiden dat er ineens ruimte ontstaat voor meer wederzijds begrip. Maar vaak is onze rol ook niet meer dan aansluiten, meeleven en luisteren. Soms kunnen we dan ook ineens meevieren als de relaties weer verbeteren en we ineens toch weer die ene dochter bij haar moeder op de bank aantreffen.

Huisvesting, verkoop sociale huurwoning

Huisvesting

Wonen in een vertrouwde omgeving, met de bekende mensen en de vertrouwde plekken op loopafstand bereikbaar. Dat is wat voor veel buurtbewoners belangrijk is, merken wij. Hoe bescheiden en klein soms ook, er is toch een sociaal weefsel in de buurt, waar mensen deel van uit maken. Hierin leven en overleven mensen, zij zijn er aan gehecht. Het is dan ook begrijpelijk, dat zij ongerust worden als er ingrijpende veranderingen op stapel staan in hun vertrouwde omgeving. Als mensen vanwege groot onderhoud aan hun huis voor een aantal weken moeten verhuizen naar een wisselwoning. Dat is ingrijpend voor hun dagelijks bestaan.

Evenzeer ingrijpend is het als er huurhuizen worden verkocht in de buurt of de straat waar iemand al een lange tijd woont. Ook dan verandert er langzaam maar zeker iets in zijn of haar directe omgeving. In diverse wijken van de stad was dit vorig jaar aan de orde. De buurt verandert hierdoor van karakter, de vertrouwde omgeving raakt minder vertrouwd. Er komen nieuwe bewoners, terwijl anderen vertrekken: wat doet dat met het sociaal weefsel? Wat voor gevoel roept dat op bij bewoners? Het overheidsbeleid is vaak gericht op menging van meer en minder draagkrachtige bewoners. Maar de vraag die dat bij ons oproept vanuit ons werk is: hebben de oorspronkelijke bewoners in de buurt daar

wel belang bij? Gaat de nieuwe instroom zich werkelijk mengen met degenen die er al zo lang wonen? Is inmiddels niet gebleken dat veel draagkrachtige nieuwe bewoners wel in de nieuwe buurt willen wonen, maar er niet leven? Zij werken vaak buiten de buurt, en laten hun kinderen buiten de buurt naar school gaan. Hun hele sociale leven vindt buiten de buurt plaats. Is er dan sprake van integratie of menging van nieuwe met oude bewoners?

Wat doet het met het kwetsbare sociale weefsel, dat voor de oorspronkelijke bewoners zo belangrijk was?

We zien ook dat er studenten in de buurt komen wonen. Zij leven in hun eigen bubbel: zij gaan naar de universiteit, zij feesten, slapen uit, zijn in het weekend veelal weg, en verhuizen ook snel weer verder. Wat doet dat met het ritme van een buurt?

Soms zien we dat nieuwe instroomgezinnen overdag wel in de buurt verblijven, bijvoorbeeld doordat de speeltuin een aantrekkelijke plek voor ze is. Maar ook dan wordt het spannend of er enige vorm van ontmoeting en samenleven met

de 'oude garde' lukt. Ontstaat er wederzijds begrip of botsen de leefwerelden met elkaar? Ontstaat er een vredige co-existentie of argwaan en onbegrip? Ontwikkelt zich vandaar uit de strijd om de macht? Van wie is de speeltuin, en voelt iedereen zich daar dan nog thuis? De nieuwe instromers worden soms als bedreigend ervaren door de mensen die er al zolang wonen. Het meest ingrijpend is het als er besloten wordt om complete flats of blokken huurhuizen te verkopen of te slopen. In de plaats daarvan komt dan vaak een nieuwe samenstelling van koophuizen en huurhuizen. Daardoor verandert ook hier de samenstelling van de wijk drastisch. Afgezien van de vragen óf en waar er voldoende nieuwe sociale huurhuizen gebouwd worden, roept deze ontwikkeling de vraag op: wat doet het met het kwetsbare sociale weefsel, dat voor de oorspronkelijke bewoners zo belangrijk was? Waar blijven de vertrouwde burens en bekenden? Worden deze vragen, die voortkomen uit het belang van buurtbewoners, voldoende meegenomen in de besluitvorming rondom opknappen en nieuwbouw van de woningen in de wijken van de stad? Waar mensen de ervaring hebben dat hun stem er toch niet toe doet in de besluitvorming, versterkt dat hun gevoel van wantrouwen jegens de samenleving en het gevoel niet mee te tellen.

Kanaleneiland

Begin 2019 is besloten dat Stichting Buurtpastoraat Utrecht werkzaamheden zou gaan starten in Kanaleneiland-Zuid. In een samenwerkingsverband met woningcorporatie Bo-Ex gaat de aandacht in het bijzonder uit naar flatbewoners, wier woning op de nominatie staat voor groot onderhoud in de komende jaren. Dat groot onderhoud is voor de bewoners ingrijpend. Hoe kunnen wij hen daarin nabij zijn? Ik probeer invulling te geven aan die vraag.

De startperiode in Kanaleneiland

In 2019 ben ik mijn werkzaamheden in Kanaleneiland gestart met een 'exposure', dat is voor het buurtpastoraat de gebruikelijke start in een nieuwe wijk. Het is een periode, waarin de buurtpastor zich begeeft in de wijk en zo goed mogelijk observeert hoe de wijk op hem/haar af komt en wat dat met hem/haar doet. Dat is verrassend en leerzaam, bewustmakend en soms ook confronterend. Voor mij was dit zeker ook zo. Van daaruit groeiden van lieverlee mijn eerste contacten met bewoners.

Ik fietste en wandelde door de wijk. Ontvankelijk, luisterend, kijkend, voelend liet ik de omgeving op me inwerken. En ik vroeg me af: wat doet deze wijk met mij? Waar word ik geraakt, op welke aannames en invullingen betrap ik mijzelf? Ik hield er een logboek van bij. Ik besprak mijn ervaringen regelmatig met collega's. Ik realiseerde mij dat de wijk Kanaleneiland-Zuid onbekend voor mij was. Ik wist eigenlijk niet goed waar het begint en waar het eindigt. En ik kende er niemand. Ik had ook geen idee hoe het is om er te wonen. Maar dit niet-weten voelde niet als een nadeel, eerder als een voordeel, het voelde vrij, als een nieuw begin, iets om te koesteren. Ik vroeg mij af: wie en wat zal ik tegenkomen? Gaan buurtbewoners mij ontvangen, hoe zal dat zijn? En wat staat er op het spel voor hen?

Titus Schlatmann

Buurtpastor in Kanaleneiland

'Ik loop langs het kanaal en zie er indrukwekkende schepen voorbij varen. Er is een grasveld tussen de huizen en het kanaal. Er is een fietspad; ik zie kinderen voetballen in de voetbalkooi en ik zie vrouwen op de bankjes zitten. En ik vraag mij af waar ze vandaan komen, Turkije? Marokko? Syrië? Maar waarom vraag ik me dat bij hen af? Is dat het eerste wat bij me te binnen schiet als ik deze mensen hier zie, onbewust? Ik, witte westerse man... Goed om mezelf daarop te betrappen.'

Logboekfragment

Ik liep door de wijk, langs de plantsoentjes en de vele flats. Op de begane grond keek ik aan tegen blinde muren, garages en portiekdeuren. Ik merkte dat ik in de wijk nauwelijks huiskamers zag. Ik kwam er achter dat die zich allemaal op de eerste verdieping en hoger bevinden. Daardoor miste ik het contact met mensen die ik kon groeten als ze thuis waren. Ik voelde me daardoor meer alleen, meer in de anonimiteit verlo-

ren en op mezelf teruggeworpen. Ik liep en zat soms op een bankje. En ging naar de wc in de openbare bibliotheek, een stuk verderop.

Ik vroeg me af: wat doet deze wijk met mij? Waar word ik geraakt, op welke aannames en invullingen betrap ik mijzelf?

Op straat miste ik ook iets: ik miste mensen op straat die een hondje uitlieten. Ik miste mensen die voorbij fietsen, die zag ik ook bijna niet. Ik vroeg mij af: hoe kom ik hier in contact met de bewoners? Ik zag tussen de middag vooral kantoorwerkers: mensen die hier niet wonen, maar even verderop in de wijk werken en tijdens hun lunch een ommetje maken door de wijk. Maar waar waren de mensen van hier? Ik zag ook geen wijkvoorzieningen: geen basisscholen, geen speeltuinen, geen buurthuizen, geen winkels. Wel verderop, maar niet hier. Ik vroeg mij af: waar ontmoeten de mensen elkaar dan? En waar ontmoet ik hen?

tabel 1
Overzicht contacten met het buurtpastoraat

Aantal personen	
Bereik	62
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	19
Intensief optrekken met buurtbewoners	6

tabel 2
Culturele achtergronden van de opgebouwde contacten

Aantal personen	
Nederlands	5
Marokkaans - Nederlands	13
Turks - Nederlands	4
Andere achtergronden	3
totaal	25

tabel 3
Leeftijden opgebouwde contacten

Aantal personen	
Kinderen 0 - 12 jaar	0
Jongeren 13 - 18 jaar	3
Jongvolwassenen 19 - 25 jaar	5
Volwassenen tot 65 jaar	13
Volwassenen 65+	4
totaal	25

‘Onderin de plint van de flat zie ik ineens een winkeltje. Het is een broodjeszaak, maar hij is helaas dicht. Als hij open is wil ik daar graag een keer een broodje halen. Het blijkt een winkeltje dat in een garage is gebouwd. Twintig meter verderop nog eentje: een telefoonzaakje, ook in een garage, onderin de flat. En een herenkapper...Het maakt me nieuwsgierig. Is dit een experiment of zo? Hoe lang bestaan deze zaakjes? Hoe draaien ze? Van wie zijn ze? Weer allemaal vragen! Ik zie geen andere winkels in dit stuk van de wijk. Ik ontdek wel een kantoortje van de Bo-Ex. Op het uithangbord staat: ‘kantoor huismeester Bo-Ex. Spreekuur: dinsdagmiddag 13.30u – 14.00u.’ Ik ben een beetje verbaasd. Ik vind het zo kort: een half uurtje per week maar! Hoe kan dat nou?’

Logboekfragment

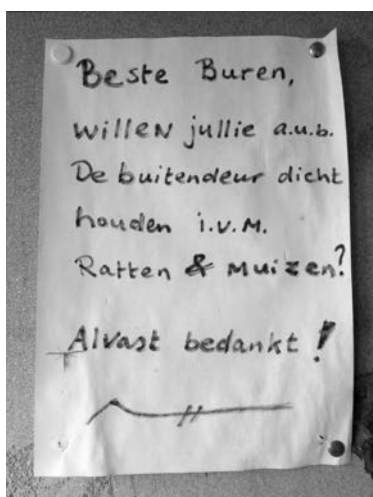
In de loop van deze periode maakte ik kennis met de huismeester van de Bo-Ex. Hij bleek er veel vaker te zijn dan alleen dat halve uurtje op de dinsdagmiddag. Als hij er was, was het rolluik omhoog. Bewoners zagen dat ook en kwamen even bij hem binnenlopen. Ik kwam af en toe ook even een praatje maken, en zo ontdekte ik dat deze plek hier een sociale functie had. Mensen liepen er gemakkelijk even binnen, mopperden over iets wat hen stoorde in de buurt, attendeerden de huismeester ergens op of vroegen hem iets, of kwamen gewoon even babbelen. Alsof het een buurtwinkeltje was. Voor mij was het fijn om daar af en toe ook bij te zijn. Ik voelde me er ook gezien en ik voelde me er welkom.

‘In mijn ontdekkingstocht loop ik door de Columbuslaan en de Marco Pololaan, twee lange lanen door de wijk. Van ontdekkingsreizigers. En, o ja, ook de Livingstonelaan, nog eentje. Bij de Livingstonelaan ontdek ik een flat die net gerenoveerd is. De flat staat niet meer in de steigers. Maar de bouwketen van de aannemer staan er nog. Ik vraag mij af: zouden deze mensen hier nou ook uit hun huis gegaan zijn ten tijde van de renovatie? Hoe zou dat gegaan zijn? Waar zouden de tijdelijke woningen geweest zijn? Hoe heeft Bo-Ex dat hier gedaan? En zou de opgeknapte woning goed bevallen? Het ziet er van de buitenkant wel mooi uit. Zou er veel veranderd zijn? En zou de huur omhoog gegaan zijn? Met hoeveel? Zouden daardoor sommige mensen vertrokken zijn? Ik heb geen idee. Ik vraag me ineens af of iedereen verplicht is om de renovatie te accepteren? En ik ben ook ontzettend benieuwd of de bewoners van de Bo-Ex-flats contact hebben met de bewoners van de Mitros-flats en Portaal-flats, en omgekeerd? Die staan in de wijk een beetje door elkaar, denk ik. Maar ze lijken op elkaar. Kortom: talloze vragen borrelen in mij op.’

Logboekfragment

Via het kantoortje van de huismeester, maar ook op straat, kwam ik stapje voor stapje in contact met bewoners. Ik had alledaagse ontmoetingen op de stoep. Ik sprak iemand die 's middags terugkomt van zijn werk in Montfoort, en iemand die zijn straat stond aan te vegen. Ik bouwde contact op met de postbode hier in de wijk, die hier ook blijkt te wonen. En ook kwam ik ineens iemand tegen op de stoep voor zijn flat; we maakten een praatje, de man liet mij zien dat hij het plantsoentje voor zijn portiek netjes hield. En later sprak ik een man die een schoonmaakbedrijf heeft en zijn spullen hier in een garage opsloeg. Ik kwam ook nog iemand tegen, die ik bleek te kennen uit Rivierenwijk. Ik voelde mij welkom geheten door al deze mensen. Hun vriendelijkheid jegens mij gaf mij het gevoel ontvangen te worden door hen. Zij hielpen mij om me thuis te voelen. Dat voelde als een kostbaar geschenk.

Van lieverlee kwam ik ook op het spoor van enkele plekken, die waardevol waren voor contact tussen de bewoners onderling en tussen hen en mij. Ik denk daarbij aan de broodjeszaak, de telefoonwinkel en de herenkapper. Met de man van de broodjeszaak, de mannen van de telefoonwinkel en de herenkapper ontstond een hartelijk contact. Even verderop was een garage, waar een man fietsen aan het repareren was. Ik ontdekte, door er regelmatig langs te komen en in gesprek te gaan, dat deze man en zijn 'fietsen-werkplaats' ook een soort informele ontmoetingsplek in de wijk bleek te zijn. Ik ben me gaan realiseren, dat de plekken die ik hier noem vooral plekken zijn waar ik mannen en jongens tegen kom. Wat de vraag bij mij oproept of de vrouwen uit de wijk elkaar ontmoeten, en zo ja, waar?

Ik ontdekte, door er regelmatig langs te komen en in gesprek te gaan, dat deze man en zijn 'fietsen-werkplaats' ook een soort informele ontmoetingsplek in de wijk bleek te zijn

Sommige mensen vertelden mij dat het groot onderhoud van de eerste flat niet doorgaat. De draagvlakmeting was niet gehaald. Ook voor de tweede flat, die aan de Alexander de Grotelaan, liep de planning behoorlijk uit en tot op heden is de uitkomst van de draagvlakmeting nog onzeker, die volgt medio 2020. Ik ontdekte dat de meningen daarover heel verschillend waren. Sommige bewoners die ik op straat sprak hoopten op de aanleg van een lift, en mopperden op de Bo-Ex voor wie dat te duur zou zijn. De Bo-Ex zelf is teleurgesteld over de vertraging in het onderhoud.

G'Ik zet mijn fiets neer en loop de wijk in. In de Alexander de Grotelaan zijn stratenmakers net klaar met het opnieuw bestraten van de laan. Ik sta even te kijken naar hoe mooi het geworden is. Doordat ik daar zo sta ontstaat er een gesprekje met een voorbijlopende mevrouw. 'Ze zijn klaar!' zeg ik. 'ja' zegt ze, 'dat mocht ook wel, want ze waren er al vanaf januari mee bezig. Op het laatst hebben ze wel hard gewerkt ja. Eindelijk een beetje mooier hier. Nu de plantsoentjes nog.' Ze vertelde dat de plantsoendienst het goed vindt dat omwonenden bloemen en plantjes zaaien in de plantsoentjes van de straat... Toen ik na dit gesprekje verder liep in de straat, ontdekte ik halverwege een perk met zaaibakken: bakken met aarde erin, bedoeld om plantjes in te zaaien. Zou die mevrouw dat bedoeld hebben? Ik zal het onthouden en wie weet komt het nog eens terug in latere gesprekken.

Als we weer verder lopen zie ik de mevrouw een spontaan praatje maken met een andere bewoner hier. Het is alsof ze elkaar kennen. Mijn geheugen vult zich langzamerhand met observaties rondom deze straat, en ik ontdek van lieverlee steeds meer gezichten bij deze flats.

Ik loop verder, de hoek om. Ik hoor hier ineens het geluid van de A12 weer duidelijk, het is een permanente verkeersruis. Ik erger me er aan. In de Columbuslaan zie ik de materialen van een aannemer die gestopt is met zijn werk aan de flat. Dat is eigenlijk ook raar. Er staan opslagcontainers langs de weg, vind ik niet fraai. Maar door de vertraging van de renovatie [uitstel, afstel?] is niet duidelijk voor mij, wat er nu met die materialen gaat gebeuren en hoe lang het hier nog blijft staan... Hebben de bewoners hier ook dit soort vragen? Wat weten zij eigenlijk van de besluitvorming van de aannemer van de Bo-Ex?

Logboekfragment

Op een dag zag ik posters in de portieken van de flats aan de Alexander de Grotelaan. Het was de aankondiging van een bewonersavond. Deze avond werd georganiseerd door de bewonerscommissie van deze flats. De bedoeling was om de bewoners te betrekken bij de voorbereidingen van, en de besluitvorming rond het groot onderhoud. Ik besloot daar naar toe te gaan. Ik kreeg er de gelegenheid om mijzelf voor te stellen, dat vond ik een belangrijke stap in het proces van vertrouwd raken met de buurt, en omgekeerd. Er zijn inmiddels twee van dergelijke bewonersavonden geweest. Ik ontmoette daar ook de leden van de bewonerscommissie, voor wie ik veel bewondering kreeg. Zij spelen een belangrijke rol in het delen van informatie en het organiseren van de bewonersinspraak.

Omdat de huismeester met pensioen ging, maakte ik ook kennis met zijn opvolger: een vriendelijke en energieke man van Marokkaanse afkomst, die als sociaal beheerder in de wijk actief is geworden. Hij heeft voortvarende plannen om de wijk schoon, heel en veilig te krijgen. Hij begon aan de ombouw van

twee garages tot gereedschapsuitleen en ruilwinkel. Daar wil hij graag bewoners bij betrekken. 'En dat is ook een kans voor jou, Titus, om met hen in contact te komen,' meldde hij mij. Dat vond ik ook. We zijn benieuwd wat dit voor het komend jaar aan mogelijkheden te bieden heeft.

Ik kreeg de gelegenheid om mijzelf voor te stellen, dat vond ik een belangrijke stap in het proces van vertrouwd raken met de buurt, en omgekeerd

‘De bewonersavond vindt plaats in de kantine van Bo-Ex. Ik ben er een half uur voordat het begint. Ik praat in de wandelgang vooraf met A, de voorzitter van de bewonerscommissie. En hij brengt mij in contact met de andere commissieleden B en C. Ik zeg gedag tegen diverse bewoners, en zij begroeten mij ook. Ineens zie ik ongeveer 40 bewoners. Voor de pauze word ik naar voren geroepen en mag ik mezelf voorstellen. Ik merk dat dit in de pauze meteen een werking heeft: vanwege mijn praatje komt er iemand naar me toe; ze vraagt mijn contactgegevens. Dan komt er een man, die met me komt praten. Hij vraagt niet veel, hij wil vooral vertellen, merk ik. Hij vraagt dus eigenlijk gewoon mijn aandacht. Ik geef. Hij geeft ook, hij geeft me zijn verhaal. Het lijkt wat warrig; hij is kritisch op het groot onderhoud. Hij heeft namelijk last van geluidsoverlast en hij vraagt zich af of

de Bo-Ex daar ook iets aan zal doen. Ik raad hem aan om er na de pauze een vraag over te stellen. Hij vraagt mijn kaartje. ‘Kan ik u bellen?’ ‘Zeker. Als u wilt, dan kom ik langs.’ ‘Dankuwel’.

En dan, na afloop, nog weer wandelgangen-gesprek. Nog iemand vraagt om mijn kaartje. En dan komt P, samen met zijn vriendin D. P steekt een heel verhaal af voor mijn neus. Hij vertelt verschrikkelijk veel meegemaakt te hebben, o.a. dakloos geweest te zijn. Maar nu woont hij alweer drie jaar in een eigen woning. Kom maar een keertje langs, zegt hij. Hij is een type ruwe bolster, blanke pit. Praat rauw en stoer, en pocht met zijn bijzondere huisdieren. Ik neem mij voor om zeker binnenkort een keertje bij hen beiden langs te komen.’

Logboekfragment

Rivierenwijk

Buurtpastor Sietske Nieboer werkt sinds juni 2018 in Rivierenwijk. Na een startfase met een exposure-periode ontwikkelde het werk van Sietske zich in de loop van 2019 verder. Daarover kunt u hieronder lezen. Omdat Sietske sinds medio oktober wegens gezondheidsklachten niet werkzaam is, hebben wij er voor gekozen om haar verslaglegging te laten plaatsvinden in de vorm van een interview.

Begin van het jaar had je diverse contacten in de wijk, kun je daar iets over zeggen?

Begin 2019 ging ik veel naar de ontmoetingsplekken in de wijk, die ik tijdens mijn exposure-periode ontdekt had. Zo kwam ik op maandag bij de bingo-groep en de tekengroep in *Het Trefpunt*. Vrijdags kwam ik meestal langs bij de werkzaamheden van de Voedselbank-ploeg. En ik liep ook af en toe buurthuis *De Nieuwe Jutter* binnen. Dan vroeg ik hoe het ging met de mensen daar, stap voor stap bouwde ik relaties met hen op. Ik zag de mensen ook elders: op straat of op de wekelijkse markt. Er kwamen gaandeweg steeds meer contacten bij. Mensen kwamen er

Sietske Nieboer

Buurtpastor in Rivierenwijk

achter wie ik was, en daardoor schoten zij mij aan op straat. Het was alsof er een soort mond-op-mond-reclame ontstond...

Ik ging sommigen ook thuis bezoeken. Dan nodigden ze mij uit op de koffie, en begonnen ze mij hun levensloop te vertellen. Ik vond het bijzonder om zo

Mensen kwamen er achter wie ik was, en daardoor schoten zij mij aan op straat. Het was alsof er een soort mond-op-mond-reclame ontstond...

uitgenodigd te worden in iemands leven. Vervolgens werden mij ook andere mensen uit de wijk voorgelegd: dat iemand mij bijvoorbeeld zei: ‘de overbuurman heeft het ook niet zo makkelijk, die wil misschien ook een praatje, een beetje aandacht’. Zo kreeg ik suggesties vanuit de buurt, voor nieuwe contacten.

Het gebeurde ook wel eens dat ik kennis maakte met andere huisgenoten, bijvoorbeeld bij de broer van een mevrouw, met wie het op dat moment niet goed ging. Ik bezocht haar thuis en maakte hierdoor ook kennis met haar broer. Hij was een beetje een ‘einzelfänger’. Toen zijn zus weer in het ziekenhuis belandde ben ik bij hem thuis langsgegaan. Ik merkte dat er heel wat door hem heen ging en heb toen besloten om hem thuis regelmatig op te zoeken. Samen hebben wij zijn zus nog bezocht in het ziekenhuis kort voordat zij overleed. Tja, wanneer wacht je af en wanneer stap je op iemand af? Dat is een gevoelskwestie, en dat was het toen ook. Sommige mensen vragen helemaal niet om aandacht voor zichzelf, maar verdienen het toch ook...

Hoe hebben die contacten zich daarna verder ontwikkeld?

Met een aantal buurtbewoners heb ik een intensievere band opgebouwd. Met Arie bijvoorbeeld. Ik sprak met hem en in ons contact ervoer ik een heel andere man dan zoals hij bekend stond in zijn straat. Het was belangrijk voor mij om - als het lukte - in mijn houding alle ruimte te geven, zodat iemand als Arie zich kon tonen zoals hij zelf is, zonder de beeldvorming van de omgeving. Daardoor werden nog hele andere kanten en verhaallijnen zichtbaar van deze mens in al zijn kracht én kwetsbaarheid.

tabel 1
Overzicht contacten met het buurtpastoraat

Aantal personen	
Bereik/zichtbaarheid	120/160*
Contacten	92
Regelmatig optrekken met buurtbewoners	28
Intensief optrekken met buurtbewoners	13

*Mede door de Pinkstermaaltijd en af en toe contact met vrouwengroepen Nederlands, Turks en Marokkaans is het lastig het precieze bereik te bepalen.

tabel 2
Culturele achtergronden van de opgebouwde contacten

Aantal personen	
Nederlands	68
Marokkaans - Nederlands	19
Turks - Nederlands	2
Andere achtergronden	3
totaal	92

tabel 3
Leeftijden opgebouwde contacten

Aantal personen	
Kinderen 0 - 12 jaar	0
Jongeren 13 - 18 jaar	0
Jongvolwassenen 19 - 25 jaar	0
Volwassenen tot 65 jaar	56
Volwassenen 65+	36
totaal	92

Bij sommige mensen ben ik getuige geweest van een rouwproces. Dan was ik een paar keer bij hen en stonden we samen stil bij de herinneringen, het verdriet. Ik maakte mee, dat soms niet alles lukt bij het afscheid... Die broer waar ik net over vertelde was bijvoorbeeld op zoek naar de stadspenning van zijn zus, maar kon hem nergens vinden. Ik deelde die momenten met hem. Het is waardevol dat je er op zo'n moment bent, je leert elkaar verstaan.

Bij iemand als Edith gebeurde er weer iets anders. Zij kreeg nooit visite, toen besloot ik elke vrijdag bij haar langs te komen, en zo ontstond er een vast patroon.

Telkens weer merkte ik hoe belangrijk het is om een ander te zien en te horen zonder zelf een draai of invulling te geven aan dat wat zij mij vertelden

Dan had ze een kopje thee klaar staan, met een koekje. Gaandeweg ontdekte ik dat het heel bijzonder was dat zij dat deed; ze schoof daarin op. Na de thee gingen we doen wat zij graag wou, meestal even lopen. Dan praatte ze aan één stuk door. Ik weet nog, heel soms viel ze stil en dan zei ze: 'hee, nu ben ik stil;

wat ben ik toch een prater hè? Maar ja, ik praat om te weten dat ik er ben...' Dus gaandeweg ontstond er meer eigenheid in de diverse contacten die ik met buurtbewoners had, meer diepgang.

Wat stond er daarbij op het spel voor de bewoners?

Dat ze ruimte ervoeren om zichzelf te zijn. Ons contact werd als een vrije ruimte waar mensen even los konden komen om naar zichzelf en hun situatie te kijken, waar een transitie kon plaatsvinden; dat faciliteerde ik dan eigenlijk. Dat hielp om zich te ontwikkelen: een vast rustpunt, iets om naar uit te kijken, een ruimte voor alle emoties...

Met Wiebe ging ik wandelen: tijdens die wandelingen heeft hij zijn levensverhaal verteld. Hij heeft zichzelf omschreven, hoe zijn leven eruit zag... Dat was een pittig verhaal... hij was op gegeven moment bijna dood. In zijn verhaal zaten ervaringen die hem hebben doen besluiten om het roer om te gooien, om anders te gaan leven. Maar hoe doe je dat als je jarenlang ongezond en afgezonderd hebt geleefd? Er begon een zoektocht voor hem... In ons contact was ruimte voor zijn zoektocht over de vraag 'hoe vul ik mijn andere leven nu in?' Terwijl ik zo met hem sprak zat hij in een soort leegte, en vroeg hij zich af: waar kan ik bij horen? Het buurthuis in de wijk is belangrijk in zijn leven geweest, maar om daar nu aansluiting te vinden was lastig, vanwege negatieve beeldvorming over hem. Toch bleef hij komen. Hij gaf niet op. En geloof het of niet: gaandeweg heeft hij zich toch een plek verworven; hij is er nu geaccepteerd!

Wat vond je zelf belangrijk in die contacten?

Bij mij kon Wiebe zich tonen, zijn twijfels uiten en gedachten delen: zijn spijt over dingen uit het verleden en zijn zoeken in het heden. Ik was daarin niet zo sturend, ik liet het liever bij wat het voor hem op dat moment was. Telkens weer merkte ik hoe belangrijk het is om een ander te zien en te horen zonder zelf een draai of invulling te geven aan dat wat zij mij vertelden. Ik vond het belangrijk dat ik door aandacht en rust, momenten kon faciliteren waarin verhalen uitgesproken, geoefend, gehoord en bekeken konden worden. Momenten waarop een ander zijn/haar kans kon pakken om gezien en gehoord te worden. Ik zag aan hen dat dat zo ontzettend goed doet!

Overdracht en samenwerking

Het werk van buurtpastores is in zekere zin het werk van solisten. Zij werken ieder voor zich in hun eigen wijk. Elke keer gaat het om een persoonlijke verbinding met bewoners zonder indicatiecriteria, checklist of diagnose. Elke ontmoeting is een ontdekkingstocht op zoek naar wat het betekent mens te zijn voor jezelf en in verbinding met huisgenoten en buurtgenoten. Buurtbewoners hebben in hun leven vaak te maken met een netwerk van instanties: uitkeringsinstanties, welzijnsteams, woningbouwvereniging, gezondheidsinstellingen. Vanuit de band met de bewoners, zijn deze netwerken van instanties ook deel van het werk van buurtpastores.

Buurtpastores hebben geen budget om problemen op te lossen of voorzieningen te realiseren. Dat betekent dat zij men bewoners kijken op welke wijze ze toegang kunnen krijgen tot de voorzieningen die voor hen bestemd zijn. Ook dat betekent dat buurtpastores met bewoners contacten leggen met instanties die door die voorzieningen verantwoordelijk zijn. In een enkel geval is de samenwerking structureel zoals in Kanaleneiland-Zuid waar buurtpastor Titus Schlatmann zijn werk organiseert rond de renovatie van een aantal complexen van de woningbouwvereniging Bo-Ex.

1 Stichting Presentie

De *Stichting Presentie* is een opleidings- en onderzoeksinstituut voor de methodiek van het presentiewerk. Het is een belangrijke steun in de rug van buurtpastores bij hun werk. Ze delen er inspiratie en

houden er hun manier van werken scherp en op peil. Deelname aan bijscholing voor gecertificeerde werkers is een van de manieren waarop de samenwerking gestalte krijgt kaderlid geworden bij de Stichting. Die samenwerking is niet alleen éénrichtingsverkeer. Tegelijk stellen buurtpastores hun kennis en ervaring beschikbaar om een bijdrage te leveren aan overdracht van presentie in verschillende sectoren in het land en scholingstrajecten van de *Stichting Presentie*. Heleen Heidinga en Elizabeth van Dis participeerden als praktijkdocent in de introductiecursus van de Stichting. Ook gaf Heleen Heidinga een lezing over presentie tijdens een ‘participatiecafé’ van de *Stichting Sociale Gezondheid* in Deurne. Samen met Marjanneke Ouwerkerk, directeur van *Stichting Presentie*, verzorgde Heleen Heidinga een bijdrage aan de inspiratiedag van het *Fonds Franciscus* voor de 75 projecten die zij ondersteunen. Deze samenwerking wordt in 2020 voortgezet en verdiept tot een breed inhoudelijk traject waarin alle projecten geschoold zullen worden in presentie. *Uitgeverij/Studiecentrum Kerkebosch* organiseerde in 2019 weer een jaarcongres over schuldhulpverlening, waar Elizabeth van Dis een workshop verzorgde over de presentiebenadering binnen schuldhulpverlening.

2 De ‘Verhalengroep’ als leerplek

Sinds 2013 al nodigt Titus Schlatmann collega’s uit de hele stad uit om deel te nemen aan de ‘verhalengroep’. Ook in 2019 is deze groep zes maal bijeen geweest, met 10 - 12

collega’s. Deelnemers zijn diverse collega-wijkwerkers, die vanuit verschillende organisaties in de wijken van de stad werkzaam zijn met buurtbewoners. In deze groep wordt praktijkervaring gedeeld. Bij toerbeurt worden er praktijkverhalen van ieders werkzaamheden aan elkaar verteld en zorgvuldig gereflecteerd: mooie en moeilijke, trieste en hoopgevende verhalen. In ieders organisatie is vaak maar weinig tijd en gelegenheid om stil te staan bij het concrete wijkwerk, de ontmoetingen met wijkbewoners en wat het met jou als werker doet. Deze verhalengroep voldoet in een behoefte aan het kunnen vertellen, aan aandacht en reflectie, aan zelfzorg en onderlinge zorg. Het is bovendien een toegevoegde waarde om dit interdisciplinair te doen: werkers van de GGD [wijkgezondheidszorg], sociaal makelaars, buurtteam-medewerkers, een buurtpastor: ze hebben allemaal een andere invalshoek. De overeenkomst en verschillen zijn leerzaam en verhelderend. Hiermee creëert het buurtpastoraat een kader waarbinnen werkers de betekenis van verhalen voor hun werk verder kunnen uitdiepen.

3 Samenwerking in de buurt

Doordat wij veel in de buurt aanwezig zijn en doordat we aangehaakt zijn bij buurtbewoners, komen we in ons werk ook veel andere professionals tegen. Meer en meer groeien we naar samenwerkingspartners in de leefwereld van de buurtbewoners. Die samenwerking kan erg nauw zijn, zoals bijvoorbeeld bij de werkers van *Dock* in de speeltuinen of buurthuizen in onze buurten.

Dat geldt ook voor de medewerkers van de Sociale Teams of de medewerkers van de wooncorporaties. Ook zijn er samenwerkingen die wat losser of op meer incidentele basis zijn. We komen dan bijvoorbeeld in contact met de wijkagent, de praktijkondersteuner van de huisarts, het jongerenwerk, de Intern Begeleider op school of jeugdzorg. Vaak staan we zij aan zij met buurtbewoners en professionals en zoeken we samen naar wat nu goede zorg is in elke specifieke situatie. Het komt ook voor dat buurtpastores, doordat wij radicaal naast buurtbewoners staan, samen met buurtbewoners tegenover andere professionals of instanties komen te staan. Bijvoorbeeld doordat de geboden hulp aan de bewoner hapert of niet aansluit. We proberen dan proberen met, of namens buurtbewoners in gesprek te gaan met de desbetreffende professional om te bespreken wat er stroef loopt en waarom. Als dat herkend wordt, kunnen we samen zoeken naar manieren om de hulp weer te laten aansluiten bij de buurtbewoner, zodat deze de ondersteuning krijgt die hij of zij nodig heeft. Zoals ook uit de verhalen in dit jaarverslag duidelijk wordt, is het soms belangrijk dat medewerkers van instanties die werken met strakke regels en protocollen, ruimte voelen en vinden voor oplossingen door naar de persoon te kijken. Het is mooi om te merken dat we inmiddels ook met veel professionals in de buurten waar we werkzaam zijn, relaties hebben opgebouwd. Daardoor is er begrip en kennis over ons werk en wordt de rol die wij vervullen voor buurtbewoners op waarde geschat. Uit onze ervaringen van het leefwereldteam, hebben we geleerd dat

het heel vruchtbaar kan zijn om samen met andere werkers uit de buurt te reflecteren over het werk in de buurt en de leefwereld van de buurtbewoners. Zo kun je met elkaar op het spoor komen welke vragen er nu eigenlijk leven in de buurt en welk appèl er op ons gedaan wordt. Door steeds nauwe samenwerking te blijven zoeken met andere partners in de buurt, willen de buurtpastores die blijvende reflectie en scherpheid op het werk behouden.

4 Religieuzen, Parochies en Kerken

Ontmoetingen met de Religieuzen

In 2019 hadden wij een bijeenkomst met religieuzen uit verschillende ordes en congregaties. We zijn erg blij dat de religieuzen ons werk ondersteunen en voelen ons zeer met hen verbonden. Tijdens deze bijeenkomst bespraken we hoe soms uitzichtloze situaties zich verhouden tot onze spiritualiteit en ons Godsbeeld. We bespraken hoe de harde werkelijkheid van bewoners soms schuurt met ons Godsbeeld. Naast buurtbewoners staan die lijden aan het leven kan hard, rauw en confronterend zijn. We deelden hoe dit kan doorwerken in ons geloof en Godsverstaan. Een van de religieuzen had haar levensverhaal uitgeschreven waarin deze thema's naar voren kwamen. Heleen Heidinga deelde een verhaal uit haar buurt waarin een bewoner zelf worstelt met alles wat zij te verduren kreeg in haar leven en wat dit deed met haar Godsbeeld. Voor Heleen Heidinga was het soms zoeken wat zij voor deze mevrouw kon betekenen en dit had ook invloed

op haar eigen Godsverstaan. Dit bracht allerlei gesprekken opgang van ervaringen van religieuzen en van buurtpastores over hoe zij zelf met dit thema om gingen. Het was een zinvolle middag waarbij we dit thema hebben aangeraakt wat mogelijk nog een vervolg krijgt.

Diaconale werkers, Parochies en kerken en de Pech- en Mazzelpot Commissie

Afgelopen jaar hebben we afscheid genomen van de teamleider van het DKCI (*Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling*). We hadden geregeld overleg met haar waarin we het werk deelden. Ook bespraken we de signalen van verborgen noden en de problemen waar buurtbewoners mee te kampen hebben en hoe we hen hierin kunnen bijstaan. Helaas wordt deze functie binnen het DKCI niet meer ingevuld en is ons overleg beëindigd.

Daarnaast hebben we ook samengewerkt met de parochies en de Katholieke Caritas Utrecht (KCU) ten behoeve van buurtbewoners in financiële nood. In 2019 hebben we drie keer vergaderd met de Pech en Mazzelpot Commissie. In deze commissie, die onder de KCU valt, bespraken we financiële aanvragen van buurtbewoners die om verschillende redenen in de knel kwamen te zitten. Meestal ging dit om incidentele kleine bedragen die vaak niet (of niet snel genoeg) elders konden worden aangevraagd. Soms heeft de commissie leningen verstrekt, zodat er ruimte kwam om op de aanvragen van de gemeente te wachten of om schulden met oplopende rentes elders over te nemen. Voor grotere bedragen hebben dit jaar verschillende malen een beroep gedaan op de Parochiële

Caritas Instellingen (PCI) in de stad. Het is heel goed samenwerken met de PCI; zij streven naar een snelle reactie op een aanvraag vaak al binnen 24 uur. Daarnaast, denken zij mee en geven ons het vertrouwen dat wij de situaties goed kunnen inschatten. Daar zijn we blij mee. In het decembernummer van het Parochieblad is Elizabeth van Dis geïnterviewd over deze samenwerking met De PCI en de betekenis daarvan voor de buurtbewoners.

In de zomer van 2019 nam de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt uit Zuilen weer contact op met Heleen Heidinga of zij gezinnen kende in de buurt die juist na de zomer wel een extraatje konden gebruiken. Heleen heeft een aantal gezinnen voorgedragen die allemaal ondersteund konden worden. Het is mooi om bij de bewoners te horen dat de verbondenheid van de plaatselijke kerk in hun wijk hen goed doet en ontroert. Omgekeerd inspireert het de gemeente om te horen in welk soort situaties zij in hun eigen wijk verschil kunnen maken met een kleine financiële bijdrage. Na overleg met de GKV hebben we besloten dat de diaconie structureel de Pech- en Mazzelpot gaat ondersteunen, zodat de buurtpastores door het jaar heen toegang hebben tot een potje voor buurtbewoners die in acute nood verkeren.

Verslag van de organisatie

Bewogen jaar

Het afgelopen jaar is in organisatorisch opzicht een bewogen jaar geweest voor de stichting Buurtpastoraat Utrecht. Na acht jaar besloot Jan Franken begin 2019 de functie van directeur neer te leggen. Jan heeft in die acht jaar een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van de organisatie, de fondswerving en het ontwikkelen van het netwerk van buurtpastoraat. Zijn besluit was aanleiding om nog eens opnieuw te kijken naar de rol van de directeur binnen de organisatie. Het leidde in april tot het besluit om het mandaat van de directeur aan te passen om zo de slagvaardigheid in de besluitvorming te vergroten. Op basis daarvan werd een sollicitatieprocedure gestart waarna begin mei Henny van Hensbergen aan trad als nieuwe directeur. Zij besloot echter vanwege onvoorziene omstandigheden in september haar opdracht terug te geven. In de loop van het jaar bleek het ook noodzakelijk de afspraken binnen

het team over samenwerking en communicatie opnieuw vast te leggen. In de loop van de tijd gegroeide werkwijzen en patronen bleken niet meer te passen bij de ontwikkeling en groei die het buurtpastoraat in de loop der jaren had meegemaakt. Met externe begeleiding werd het proces in december succesvol afgesloten en werd een nieuwe basis gelegd voor de komende jaren.

In september nam het buurtpastoraat afscheid van Monique de Bree die vanaf het begin bij het buurtpastoraat werkzaam is geweest. Zij is in die jaren een belangrijke steun geweest voor bewoners

Monique is 27 jaar
een belangrijke
steun geweest voor
bewoners in de Eerste
Daalsedijkbuurt

Personeelsbezetting		
naam	wijk	fte
Monique de Bree (tot en met 30 september 2019)	1e Daalse Dijk	0,52
Titus Schlattmann	Kanaleneiland Zuid	0,60
Heleen Heidinga	Geuzenwijk	0,67
Elizabeth van Dis	Hoograven Zuid	0,75
Rutger van Breemen	1e Daalse Dijk	0,63
Sietske Nieboer	Rivierenwijk	0,63

in de Eerste Daalsedijkbuurt. Ze heeft een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het werk en aan de ontwikkeling van de presentiebenadering.

Financiers

Het buurtpastoraat wordt mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van een breed kader van instanties en fondsen die het werk een warm hart toedragen.

De *Gemeente Utrecht* is een stevige pijler onder de financiering van ons werk. De gemeente draagt bijna 40% van de begroting middels een jaarlijkse subsidie. Zij zien de betekenis van het werk en de aanvullende rol die het buurtpastoraat speelt voor kwetsbare bewoners. Vanuit de stichting proberen we tot meerjarige afspraken te komen met de gemeente om zo de financiële zekerheid te versterken.

Het *Kansfonds* (20%) heeft in 2018 het *Franciscusfonds* opgericht om projecten van inloophuizen, buurtpastoraat en vergelijkbare initiatieven te steunen. Ook het buurtpastoraat behoort tot de projecten die daaruit wordt gefinancierd. Via dit fonds organiseert het *Kansfonds* ook uitwisseling van kennis en ervaring tussen de verschillende projecten om zo de ontwikkeling en de impact van het werk te vergro-

ten. Ook het buurtpastoraat draagt op basis van haar ervaring met presentie-buurtpastoraat bij aan deze kennisuitwisseling.

De KCU (*Katholiek Caritas Utrecht*) (15%) is ook na de verzelfstandiging van het buurtpastoraat in 2009 (vanuit het dekenaat Utrecht) een belangrijke en trouwe bondgenoot geweest in het werk.

Het buurtpastoraat mag bouwen op brede oecumenische steun: ook de *Oud-Katholieke kerk*, de *Protestantse Diaconie Utrecht* en *Kerk-in Actie* dragen financieel bij om het werk mogelijk te maken. Dat doen ook de *Konferentie van Nederlandse Religieuzen*, het fonds *Porticus* en het fonds *Rotterdam*.

Met de woningbouwcorporatie Bo-Ex zijn samenwerkingsprojecten gaande voor de inzet van buurtpastores in wijken waarin door renovatie grote veranderingen plaats vinden en waarbij kwetsbare bewoners vaak moeite hebben om zich in alle veranderingen goed staande te houden. In het kader van deze samenwerking draagt deze woningbouwcorporatie bij aan de financiering van het werk.

Personeelsbezetting

De inzet van het team van het buurtpastoraat kunt u aflezen in de tabel op de bladzijde hiernaast. Titus Schlatmann begon aan een

nieuw avontuur in Kanaleneiland-Zuid in het kader van een groot renovatieproject van de wijk. Elders in dit jaarverslag leest u zijn eerste ervaringen in deze wijk.

Ter gelegenheid van koningsdag ontving hij een koninklijke onderscheiding als erkenning voor zijn belangrijk bijdrage aan het welzijn van bewoners gedurende meer dan 25 jaar.

De formatie voor de directiefunctie bedraagt 12 uur per week. Het secretariaat van het buurtpastoraat is in handen van Marianne Kling die als vrijwilligster zich inzet voor het werk van de stichting. Ook de financiële administratie wordt door een vrijwilligster gedaan, Jos Dresens.

Bestuur

In 2020 heeft het bestuur afscheid genomen van Marieke Ploeg. Gedurende vijf jaar heeft zij met grote inzet bijgedragen aan de ontwikkeling en professionalisering van het buurtpastoraat. Haar ervaring als adviseur van organisaties en haar kunstenaarschap waren waardevolle bronnen van inspiratie. Haar plaats in het bestuur is ingenomen door René Grotenhuis.

Het bestuur kwam in 2019 zeven keer bij elkaar. Bestuursleden nemen ook deel aan de heidag van het buurtpastoraat en aan de ontmoeting met de religieuzen.

Klachtencommissie

Noch de interne klachtencoördinator noch de onafhankelijke klachtencommissie is in het verslagjaar benaderd door bewoners met een klacht of een vraag.

Staat van baten en lasten 2019

	Werkelijk 2019	Begroting 2019	Werkelijk 2018
Baten	€	€	€
5.1 ▪ Subsidies	307.121	308.500	264.783
5.2 ▪ Overige inkomsten	12.573	9.500	20.925
Netto-opbrengsten	319.694	318.000	285.708
Lasten			
5.3 ▪ Personeelskosten	290.796	291.000	261.761
5.4 ▪ Activiteitenkosten	2.513	4.000	2.013
5.5 ▪ Huisvestingskosten	3.000	3.000	3.000
5.6 ▪ Bestuurskosten	3.824	2.000	1.603
5.7 ▪ Algemene kosten	19.561	18.000	21.510
Totaal kosten	319.694	318.000	289.887
Resultaat boekjaar	0	0	- 4.179
Resultaatbestemming			
Egalisatiereserve	0	0	- 1.168
Algemene reserve	0	0	- 3.011

